

Mihailo Kandić

NIKOLA JANKOVIĆ, Skulpture i crteži

6. 05 – 5. 09. 2007.

Akademik Nikola Koka Janković (1926) svim svojim izložbama, ne tako učestalim jer ih priređuje svakih desetak godina, dokazuje da je jedan od najuglednijih srpskih vajara druge polovine XX i početkom XXI veka. Nakon izvrsne izložbe njegove sitne plastike u Despotovcu, 1998, kojoj je bio autosektor, dokazujući da je vrlo kritičan kad je reč i o sopstvenom delu, što nije slučaj sa većinom umetnika, njegov dug stvaralački vek od preko 6 decenija pokazan je i na primernoj retrospektivi u Kragujevcu, gradu u kome je Janković rođen i u kome su nastali prvi njegovi crteži, prva njegova skulptura, bista sugrađanina, kada je umetnik imao sedamnaest godina, za vreme Drugog svetskog rata. Prateći decenijama izlagačku aktivnost akademika, dolepotpisani je uveren da je u Kragujevcu priređena jedna od najboljih njegovih izložbi, da ona pokazuje reprezentativnu skulptorsku i crtačku produkciju ovog vrsnog portretiste. Janković, zapravo, slovi za jednog od najboljih srpskih portretista uopšte. Nisu slučajno, dakle, na retrospektivi većinom portreti, biste, lik, koji je izrazito "portretan" i u celoj figuri. I to ne samo onih najpoznatijih Srba, među kojima su Tesla, Dositej Obradović, Mihailo Valtrović, ili Šantić (Spomenik Šantiću u Mostaru uništen je u ratu devedesetih a

potom obnovljen 2002), već i umetnikovih prijatelja, pa i sjajna bista svojevremeno jednog od najpopularnijih Kragujevčana, Slavomira Srečkovića (Slave "Žileta").

Raskošan skulptorski dar, smisao za zapažanje, za stilizaciju ali i za realističko–rodenovski tretman materije, Janković je, dakle, ispoljio ponajviše u bistama, portretima istorijskih ličnosti ili svojih savremenika. Ništa manje uspeha, u javnosti još više zapravo, postigao je svojim javnim spomenicima. Mogu se nabrojati desetine, podignutih u Srbiji, Vojvodini, Bosni i Hercegovini. Ipak, ističu se izuzetan Spomenik Borisu Kidriču u Beogradu (1963), danas sklonjen od javnosti, koji se inače nalazio u Ulici Kneza Miloša, jedan od svakako najboljih spomenika jednoj ličnosti čiji je autor srpski vajar, zatim Spomen obeležje obešenim rodoljubima na Terazijama (skulptovan bronzani "stub" na trotoaru iz 1983, koji se skoro stopio sa pešacima), a van Beograda je najbrojnija skupina Jankovićevih spomenika u rodnom Kragujevcu. Ovde je postavio tri monumentalne figure tri monumentalne ličnosti srpske istorije (uz skulptovana Vrata muzeja u Spomen parku). Najpre celu figuru kneza Miloša Obrenovića u kragujevačkoj Gimnaziji (1983), osnivaču moderne Srbije, potom Spomenik Joakimu Vujiću (1985), "ocu srpskog teatra", i Spomenik Vojvodi Radomiru Putniku, velikom vojskovođi iz slavnihi dana srpske istorije u Prvom svetskom ratu (1992).

O delu Nikole Jankovića može se mnogo toga napisati jer ono pretpostavlja obimniji narativan iskaz. Zato su o njegovoj skulpturi pisali istoričari umetnosti, likovni kritičari pa i sami

umetnici. Možda najbolje jedan isto tako veliki umetnik, slikar Mića Popović. U katalogu jedne od Jankovićevih retrospektiva, pre dvadesetak godina, Popović je istakao da je delo ovog vajara – za koje kritika smatra da je bliže klasičnom, tradicionalnom vajarskom postupku nego eksperimentisanju (mada se u radovima u glini nastalih na međunarodnoj likovnoj koloniji Tera u Kikindi Janković prepušta mogućnostima materijala, takođe i većim stilizacijama u portretu i minijaturnoj figuri) – solidno poput u Srbiji poznatih, uglednih, solidnih domaćina, povezujući tako Jankovićevo poreklo iz primerne građanske porodice s njegovim radom na skulpturi, od mini-

jaturne, koja gotovo da nema premca u srpskoj skulpturi, do spomenične i portretne, u kojima su, pored Jankovića, tek po neki malobrojni najvrsniji srpski umetnici – solidni, temeljni. Izloženi crteži, kojih je ipak nedovoljno u ovoj odličnoj postavci Jankovićeve retrospektive, sami po sebi su u stvari zasebna celina. Istovremeno su izvrsno ukomponovani u celu postavku i, verovatno i zato, iniciraju jednu sasvim posebnu retrospektivu, samo umetnikovih crteža, tim pre što ih je nekoliko hiljada, od kojih većina nikada nije pokazana javnosti tako da je moguće otkriti još po neku "tajnu" inače dobro poznate skulptorske delatnosti akademika Nikole Jankovića.